sirlige som man hadde tenkt. Forfatterne av *Immunologi – en kortfattet lærebog* henvender seg nettopp til medisinstudenter som skal repetere før eksamen. Boken er inndelt i 11 kapitler, har et enkelt og klart språk og er rikelig illustrert med visuelt tiltalende og gode figurer. Det er imponerende mye fakta som tas med uten at stoffet virker komprimert. Dette er rett og slett en pedagogisk godbit for studenter. En morsom detalj er at permene på innsiden er prydet med immunologiens historie i overskrifter. Forfatterne mener at boken også er egnet for leger som skal repetere basalkunnskaper innen immunologi. Det gjelder i så fall trolig leger som er utdannet de siste 10–15 årene. Faget har utviklet seg enormt på relativt få år, og forfatterne tilnærming til stoffet er nokså «rett på», uten for mange innledende kommentarer. Boken foreligger nå i sin 2. utgave. Når 3. utgave kommer, ville man vinne på å forklare forkortelser i figurer og tekst bedre. Flere av akronymene står ikke stavet ut første gang de nevnes. Det gjør boken tyngre å lese at man må slå opp i en liste bakerst, og den vil fortsatt være kortfattet selv om det legges til et par sider. Boken anbefales som repetisjonslesing for medisinstudenter før eksamen.

Johanna Olweus

Avdeling for immunologi
Institutt for kreftforskning
Radiumhospitalet
Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet

Innføring i medisinsk statistikk

Holm S.

Biostatistisk analys

327 s, tab, ill. Lund: Studentlitteratur, 2008.
Pris SEK 393
ISBN 978-91-44-05378-3

Forfatteren er professor emeritus ved Göteborgs universitet. Boken er en innføringsbok i medisinsk statistikk. Den gir en god basis for forståelse av statistiske grunnbegreper og enkle statistiske metoder.

Den omtaler sannsynlighetsfordelinger og uavhengighetsbegrepet og har egne kapitler viet lokalisasjon og spredningsmål, elementære tester og konfidensintervaller.

Svenske statistiske begreper er ikke intuitivt forståelige for en norsk leser. Dette vanskeliggjør til tider lesingen. Bokens største verdi ligger i en serie korte kapitler som omhandler temaer som ofte utelates fra

lærebøker fordi de regnes som avanserte og er krevende å fremstille fra et pedagogisk synspunkt. Selve problemstillingene er derimot ofte enkle og møtes ikke sjelden i praksis. Derfor er omtalen av repeterte målinger, varianskomponenter, generaliserte lineære modeller, «bootstrap», metaanalyse og Bayesiansk statistikk av verdi. De gir nybegynneren en pekepinn om områder der man kan søke eksperthjelp og en viss forståelse av metodenes potensial og anvendbarhet.

Boken kan ikke anbefales som en primærbok for norske lesere. Det finnes gode innføringsbøker på norsk og et stort antall på engelsk. Det er imidlertid vanskelig å lære seg statistikk fra en enkelt bok. Denne svenske innføringsboken kan derfor fungere godt som tilleggslitteratur.

Stein Emil Vollset

Institutt for samfunnsmedisinske fag
Universitetet i Bergen

Sykdommene vi ikke forstår

Schlüter S, Søndergaard V, red.

Skjulte lidelser

Om whiplash, kroniske smerter, fibromyalgi med mere. 260 s. Virum: Dansk psykologisk forlag, 2009. Pris DKK 278
ISBN 978-87-7706-538-5

De fleste av de mange forfatterne er psykologer, men noen er leger eller jurister, og en er pasient. De har satt seg som mål å beskrive og drøfte en del av «de skjulte lidelser». Disse lidelsene har ingen kjent medisinsk forklaring, og legene fristes til å tro at årsakene er psykologiske. Det amerikanske uttrykket er: «It is all in your head, you know.» Denne konflikten er hittil uløst, for psykologene har heller ikke noen god forklaring. Det betyr at pasientene faller mellom stoler, og verken legen eller psykologen passer til sykdommen.

Forfatterne beskriver de vanligste lidelsene i denne store og økende gruppen: kroniske smerter, nakkeslengskader, fibromyalgi, vulvadyni og depresjon. Dessverre mangler kronisk tretthetssyndrom (ME – myalgisk encefalopati) i boken. Det store dilemmaet er at pasientene føler seg syke over lang tid, men sykdommene er ikke synlige, og legen finner ingen objektive funn. Da er det fristende å gripe til psykiske forklaringer, og pasientene får ofte en tilleggs lidelse i form av mistro og mistenksomhet. De prøver å ta seg sammen, og da blir det ofte verre.

De viktigste kapitlene handler om nakkeslengskader, som regel etter en trafikk-skade. Symptomer og forløp beskrives godt, og forfatterne (særlig Annelise Smed og Jesper Mogensen) drøfter mulige meka-

nismer. De fremhever at hjernen hele tiden er under utvikling i et samvirke mellom genetisk styring og erfaringer og opplevelser. Moderne undersøkelser kan påvise slike forandringer. Ett eksempel er at de beste fiolinistene, som begynte som små barn, har et mer utviklet område for venstre hånd i høyre hjernehalvdel enn vanlig. Og det er mulig å tenke seg at kroniske smerter og stress påvirker hjernens struktur og funksjon. Foreløpig kan vi ikke trekke noen praktiske konsekvenser av dette. Men det er viktig at behandlerne, enten de er leger eller psykologer, møter pasienter og pårørende med et åpent sinn. Medisinstudenter lærer jo ofte at tvil er en negativ egenskap, for man kan tvile seg inn i handlingslammelse. Men kanskje er konstruktiv tvil bedre enn skråsikker overbevisning som kan vise seg å være feil.

Hvem kan ha nytte av denne boken? Den løser ikke problemet med de skjulte lidelsene, men jeg tror at den gir både dypere innsikt og større forståelse for både lidelsene og pasientene. Mange av disse pasientene må jo leve med sine lidelser, og det er en hjelp for dem å møte leger som forstår og respekterer problemet, selv om de ikke klarer å løse det. Nettopp derfor blir mestringen så viktig, og det er legens oppgave å hjelpe pasienten til et brukbart liv på tross av sykdommen.

Peter F. Hjort

Blommenholm

Pedagogisk om medisiner av barn

Kalikstad B, Aaserud SL.

Barn og medisiner

262 s, ill. Oslo: Cappelen Damm, 2009.
Pris NOK 349
ISBN 978-82-02-31436-1

Forfatterne henvender seg til småbarnforeldre. Boken gir basiskunnskaper om medisiner generelt, og hvordan de virker på barn spesielt. Den er illustrert med mange fine fotografier av både friske og syke

barn. Den inneholder grunnleggende kapitler om forskning på barn, metabolisme, ernæring, hvordan man skal gi medisiner til barn, behandling av smerter, kramper, bivirkninger, feilmedisinering, bruk av Internett, om sosionomtjenesten og om juridiske rettigheter. I tillegg er det fem sykehistorier om barn med alvorlige sykdommer

(astma, prematuritet, hjertefeil, insulin, leukemi/cystisk fibrose), hvor den aktuelle behandlingen blir referert og diskutert..

Boken har en meget tiltalende layout, med som nevnt fine bilder, godt lesbar skrift, bokser med tekst ved siden av brødteksten, og egne sider med spørsmål og svar.

I de fem sykehistoriene, som jeg forstår er reelle, kommer vi svært nær innpå familiene, og spesielt hvordan det påvirker deres hverdag. Det er litt uvant for meg som liker kasuistikk til å illustrere faglige poenger, men som er vant med at de er anonymisert. Det fungerer imidlertid bra, og det er jo spennende og se hvordan familien har tilpasset seg den nye situasjonen med et sykt barn som får mange forskjellige medisiner.

Teksten ellers er lett å lese, og bør gi kunnskap både til målgruppen småbarnsforeldre, og også til oss i helsevesenet som arbeider med barn. Jeg fant mange gode pedagogiske poenger som jeg skal anvende i min egen praksis og i undervisning av kolleger, sykepleiere og studenter.

Trond Flægstad

Barneavdelingen
Universitetssykehuset Nord-Norge
og
Universitetet i Tromsø

Viktig om medisinsk ideologi mot krig og konflikter

Arya N, Santa Barbara J, red.

Peace through health

How health professionals can work for a less violent world. 340 s. Sterling, VA: Kumarian Press, 2008. Pris USD 40
ISBN 978-1-56549-258-5

I det 20. århundre døde over 100 millioner mennesker som en direkte følge av krigshandlinger. WHO og Verdensbanken har anslått at krig vil være den åttende hyppigste årsak til død og uforhet i verden innen 2020.

I tillegg blir mange skadet fysisk og mentalt. Når krigen er utkjempet, etterlater den et samfunn med utarmet «sosial kapital». Intet ødelegger et lands infrastruktur så grundig som krig.

Dette er bakteppet for denne innholdsrike boken skrevet av 39 forfattere fra universiteter, fredsorganisasjoner og helseinstitusjoner over hele verden. De er alle eksperter på ulike sider av fredsarbeid og helse.

De gir en omfattende gjennomgang av alle aspekter av konfliktløsning og behandling av denne vår tids største helsetrussel, krig.

De to redaktørene er leger knyttet til McMaster-universitet i Canada, der «Fred og helse» er en sentral og viktig del av det medisinske universitetsmiljøet. Denne relativt nye gren av medisinen søker å mobilisere intelligens og ressurser i verdenssamfunnet med det mål å redusere muligheten for krig, dempe dens destruktive effekter og rehabilitere de samfunn som har vært utsatt for krigshandlinger

Henry Dunan var den første som brukte begrepet *humanitær hjelp* under slaget ved Solferino i 1859. Han grunnla senere Røde Kors og inspirerte opprettelsen av Genèvekonvensjonen. Denne ble videreført i Menneskerettighetskonvensjonen av 1948. Det inspirerte helsepersonell til engasjement mot atomvåpen, klasebomber, landminer, napalm og stridsgass. En vesentlig del av dette engasjement dreier seg om innsiktsfull dokumentasjon av våpnenes grusomme potensial, og analyser av de mellommenneskelige mekanismer som ligger til grunn for konflikt og krig. De 27 artiklene gir grundig innsikt i denne samlede kunnskapsmengden. Her systematiseres dokumentasjon fra Leger mot atomvåpen, Leger for sosialt ansvar, og alle aspekter av det å legge medisinsk ideologi til grunn for kampen mot krig, tortur, utsultning og miljøødeleggelse.

Alle steder der tortur og dødsstraff utføres, er det medisinske medløpere, ofte stillestående. Det sterkeste kapitlet i boken er skrevet av Wendy Orr. Etter å ha rapportert mishandling av fanger til ledelsen i det sørafrikanske fengslet der hun arbeidet som nyutdannet, uten å bli hørt, gjorde hun det ingen lege tidligere hadde gjort, hun la frem det hun har sett for The Supreme Court, 24.9.1984. Dette forandret hennes liv for alltid. Over natten ble hun i verdenspressen omtalt som henholdsvis helt og forræder, ble gjenstand for ros og fordømming, motaker av blomster og drapstrusler. Hun ble fratatt muligheten til å arbeide. Hun spør seg senere hva som fikk henne, oppvokst i en hvit middelklassefamilie i Sør-Afrika, til å gjøre dette «Jeg kan ikke si at min medisinske utdanning ved universitetet i Cape Town hadde særlig innflytelse på min beslutning – og det er en forferdelig anklage». Denne boken bør bli pensum ved våre medisinske fakulteter slik at ingen norsk lege i fremtiden kan komme med samme anklage.

Mons Lie

Kontor for internasjonalt samarbeid
Oslo universitetssykehus, Ullevål

Kommunikasjonsteori i et sosiologisk perspektiv

Helder J, Bredenlöv T, Nørgaard JL, red.

Kommunikasjonsteori

En grundbog. 584 s, ill. København: Hans Reitzels Forlag, 2009. Pris DKK 525
ISBN 978-87-412-5126-4

Denne boken springer ut fra en dansk universitetskonstruksjon – Syddansk Universitet (SDU) – som tilbyr utdanning og forskning i alle vanlige universitetsfag fordelt på seks geografisk spredte steder i søndre deler av Danmark.

I boken siteres en kilde på at det finnes mer enn 160 forskjellige definisjoner av kommunikasjon i sosiologisk litteratur. I forordet forteller redaktørene at bokens «grundlæggende intention er at fungere som en første indføring til et kolossalt stort og meget vanskelig afgrænset område. Bogen intenderer i overskuelig form at presentere såvel de forskellige teoretiske som videnskabsteoretiske retninger i relation til kommunikation, ligesom en lang række centrale begreber præsenteres, defineres og diskuteres i bogen». Redaktørene opplyser at de ikke forventer at boken leses fra første til siste side, men at den skal fungere som et oppslagsverk.

De 20 frittstående kapitlene gruppert i fire hovedtemaer. Del 1 presenteres som «State-of-the-art» innen emneområdet kommunikasjon. Del 2 beskriver samfunnsvitenskapelige rammer for kommunikasjonsbegrepet. Del 3 tar for seg teorier om massekommunikasjon og del 4 inneholder betraktninger om språk og dets betydning for kommunikasjon.

Det gis korte innføringer i en rekke modeller for massekommunikasjon (Laswell, «Magic bullet», Shannon-Weaver, Maletzke, Katz og Lazarsfeldt, Roman Jakobson), og det gjøres en grundig drøfting av hermeneutikkens plass og grunnleggende filosofi som alternativ til naturvitenskapelig tenkning om kommunikasjon. Teorier for massekommunikasjon presenteres i et sosiologisk perspektiv på samfunnsnivå (Luhman, Habermas og Bourdieu). I kapittel 11–20 gis en bredere beskrivelse av hvordan kommunikasjonsteorier i dag anvendes i forskjellige virksomheter og sammenhenger. Den som leter etter teorier om kommunikasjon mellom enkeltmennesker vil lete forgjeves. Søren Kierkegaard finnes ikke blant referansene i denne boken.

Forlaget opplyser at boken kan «anvendes